

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

Кафедра цивільного права та процесу

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ**

з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права»
обов'язкових компонент
освітньої програми другого рівня вищої освіти

081 Право (правозастосування)

Харків (Вінниця) 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри цивільного права та процесу (протокол від 23.08.2023 № 8)

Розробник:

1. Завідувач кафедри цивільного права та процесу, доктор юрид. наук, професор
Жорнокуй Юрій Михайлович.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Зайцев Олексій Леонідович.
2. Професор кафедри цивільного права Національного юридичного університету імені Ярослава мудрого, кандидат юридичних наук, професор Борисова Валентина Іванівна.

1. Загальні методичні рекомендації

Курсова робота є однією із форм організації навчального процесу, яка об'єднує в собі самостійну роботу здобувачів вищої освіти та здійснення контролю за отримуваними ними знаннями, вміннями та навичками.

Головною метою виконання та захисту курсової роботи є прищеплення здобувачам вищої освіти первинних науково-дослідницьких вмінь та навичок, а саме:

- самостійно визначати та формулювати проблему дослідження;
- визначати мету, основні завдання та предмет дослідження;
- здійснювати пошук і добір необхідної інформації;
- аналізувати положення законодавства, юридичну практику та існуючі наукові позиції;
- аргументовано та послідовно висловлювати свої думки, робити висновки;
- правильно оформлювати науково-довідковий матеріал;
- публічно захищати підготовлену дослідницьку роботу (робити під час захисту повідомлення, відповідати на запитання, відстоювати свою точку зору тощо).

Курсові роботи виконуються здобувачами вищої освіти у відповідних семестрах відповідно до вимог навчальних планів. Теми курсових робіт призначаються згідно з затвердженням кафедраю переліком тем, який періодично переглядається та подається до Методичних рекомендацій до виконання курсових робіт (далі – Методичні вказівки) у вигляді додатку. Як виняток, тема курсової роботи може бути запропонована самим здобувачем вищої освіти або його керівником за умови погодження обрання теми із завідувачем кафедри.

Курсова робота виконується з обов'язковим дотриманням вимог щодо її структури, змістовного наповнення та оформлення.

Структурно курсова робота складається із титульного аркушу, змісту, переліку умовних позначень, символів, скорочень і термінів (при необхідності), вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел, додатків (при необхідності).

1.1. Титульний аркуш курсової роботи містить найменування навчального закладу та кафедри, де виконуються дана робота; назву теми курсової роботи; прізвище, ім'я, по-батькові автора роботи та шифр академічної групи, де він навчається; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по-батькові наукового керівника; місто і рік виконання роботи.

1.2. Зміст курсової роботи подається після титульного аркушу. Він містить найменування структурних частин курсової роботи та їх заголовки, якщо вони є. Не мають заголовків, зокрема, такі структурні частини як: перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів; вступ; висновки та список використаних джерел. Додатки можуть нумеруватися (за умови, що їх два або більше). Заголовки мають, зазвичай, тільки розділи та підрозділи, але не

виключається можливість наведення заголовків до пунктів та підпунктів курсової роботи.

У змісті також вказуються номери сторінок, з яких починається викладення матеріалу кожної структурної частини курсової роботи.

1.3. Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів наводиться перед вступом курсової роботи та за умови, що вони повторюються у роботі більше трьох разів. У тих випадках, коли умовні позначення (умовні терміни, символи, скорочення) зустрічаються в роботі менше трьох разів, їх розшифровку слід наводити у тексті при першому згадуванні.

Розшифровці не підлягають ті скорочення (умовні позначення, символи, терміни), які мають загальновідомий характер.

Перелік слід подавати двома колонками, в яких ліворуч за абеткою наводять скорочення, а праворуч – їх розшифровку.

1.4. Вступ курсової роботи є однією із обов'язкових структурних частин, де обґрунтовується актуальність проведення дослідження за призначеною (обраною) темою, визначаються предмет, мета, завдання та методи дослідження.

1.4.1. Актуальність теми описується у вступі шляхом вказівки на сутність науково-практичної проблеми (декількох проблем), що є предметом розгляду курсової роботи та на її (їх) невирішеність у юридичній науці.

1.4.2. Про предмет дослідження зазначається у вступі курсової роботи після описання актуальності її теми. Предметом дослідження є те проблемне правове явище, на яке безпосередньо спрямовується наукова дослідницька робота. Слід мати на увазі, що предмет дослідження корелюється із назвою (темою) курсової роботи. Точніше кажучи, тема курсової роботи – це концентроване позначення предмету дослідження. Предмет дослідження курсової роботи описується коротко, в межах одного речення.

1.4.3. Мета і завдання курсової роботи співвідносяться між собою як стратегія і тактика дослідження відповідно, тобто, мета – це остаточний кінцевий результат, а завдання – це проміжні дослідницькі результати.

Вирішення будь-якої наукової проблеми проходить через низку поетапно здійснюваних дослідницьких дій, що завершуються вирішенням певних неосновних (тактичних) проблем. Зазначення на такі проміжні дослідницькі результати є вказівкою на завдання наукового дослідження (курсую роботи). В той же час, основною метою кожного наукового дослідження є розв'язання певної стратегічної проблеми (на яку зазначалося при описанні актуальності теми та на яку вказує предмет дослідження). Досягнення такого кінцевого результату і є метою наукового дослідження.

1.5. Матеріал основної частини курсової роботи структурно складається з розділів, підрозділів, пунктів та підпунктів. Рівень структурної деталізації матеріалу основної частини курсової роботи встановлюється автором роботи самостійно, але за погодженням з науковим керівником.

Кількість розділів курсової роботи та їх назви (заголовки) визначаються планом курсової роботи, що додається до її теми. Корекція структури курсової

роботи стосовно кількості розділів та їх назв (заголовків) також може відбутися тільки через погодження з науковим керівником.

Кожний розділ курсової роботи має висвітлювати самостійне питання, а підрозділ (пункт, підпункт) окрему частину (підчастину) цього питання.

Викладенню тексту розділів чи інших структурних частин курсової роботи має передувати вивчення відповідних теоретичних положень, вимог законодавства та позицій, вироблених юридичною практикою. Кількість опрацьованих та використаних джерел не має бути меншою ніж 25 найменувань, серед яких перевага надається монографічним роботам та науковим статтям, присвяченим тематиці, розглядуваній у курсовій роботі. Тема курсової роботи не може бути достатньо розкритою за умови використання лише навчальної літератури (підручників, посібників тощо). Також обов'язковою вимогою є використання у роботі всіх необхідних нормативно-правових актів та роз'яснень вищих судових органів.

Текст роботи виконується державною мовою. Роботу друкують машинописним способом або за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм). За умови друку роботи за допомогою комп'ютерів слід використовувати шрифт Times New Roman текстового редактора Word, розмір 14 з полуторним міжрядковим інтервалом.

Рекомендований обсяг курсової роботи 25-30 стор. машинописного тексту (при цьому не враховується обсяг аркушів, де наводяться список використаних джерел та додатки).

Текст роботи необхідно друкувати (писати), залишаючи береги таких розмірів: лівий – 20 мм, правий – не менше 20 мм, верхній – не менше 20 мм, нижній – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту повинна бути однаковою. Друкарські помилки, описки і графічні неточності, які виявилися в процесі написання можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту (фрагменту малюнка) машинописним способом. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Такі структурні частини курсової роботи, як зміст, перелік умовних позначень, не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини курсової роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: "1. ВСТУП" або "Розділ 6. ВИСНОВКИ". Номер розділу ставлять після слова "РОЗДІЛ 2", після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Кожну структурну частину роботи слід починати з нової сторінки. До загального обсягу курсової роботи не входять додатки, список використаних

джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів підлягають нумерації на загальних засадах.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: "2.3." (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: "1.3.2." (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка. Підпункти. нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Оскільки курсова робота – це творча робота, від її автора вимагається проявити вміння здійснення аналізу та формулювання власних думок. Такі думки мають бути підкріплені позиціями інших авторів, нормативно-правовими вимогами, судовою чи іншою юридичною практикою. При цьому, посилання на авторів, роботи яких були використані, є обов'язковою вимогою, адже плагіат – це не тільки грубе порушення методичних вимог щодо написання курсових робіт, але й порушення норм авторського права. Посилання на роботи інших авторів окрім того дозволяє перевірити достовірність використаних у курсовій роботі відомостей, безпосередньо ознайомитися з першоджерелом.

1.6. Наслідком виконання курсової роботи є висновок, в якому стисло наводять інформацію про найбільш вагомі результати. Слід мати на увазі, що у висновках наводяться тільки ті дослідницькі результати, які зазнали свого достатнього обґрунтування в основній частині курсової роботи.

1.7. Загальні правила оформлення цитат та посилань на використані джерела. При написанні роботи здобувач вищої освіти повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розробляються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання. Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в роботі. Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, "... у працях [1-7]...".

Якщо в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину або на конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у

виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

1.8. Список використаних джерел складається після висновків курсової роботи. Як зазначалося вище авторові курсової роботи необхідно опрацювати достатню кількість інформативних джерел (не менше двадцяти п'яти), аби отримувані ним результати (висновки) мали достовірний характер.

1.9. Додатки до курсової роботи не обов'язковою структурною частиною. Їх подають тільки у разі необхідності, тобто тоді, коли є певний допоміжний (ілюстративний) матеріал, який недоречно розміщувати в основній частині роботи, чи в інших її структурних частинах.

В додатках, зокрема, можуть бути подані результати статистичних, соціологічних та інших досліджень, що використовуються автором курсової роботи в якості аргументації певних положень. В додатках також можуть наводитися: порівняльні таблиці (де визначається співвідношення певних правових, чи інших явищ); зразки юридичних документів, запропонованих до впровадження автором курсової роботи; описання прикладів юридичної практики та інше.

Курсова робота може не мати обкладинки, але наявність в ній титульного аркушу є обов'язковою.

Не допускається при оформленні курсової роботи розміщення кожного аркушу в окремому пластиковому файлі або розміщення всіх аркушів роботи в один файл.

Здобувачі вищої освіти, прізвища яких починаються на букви:

А, Б — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом **№1**,

В — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом **№2**,

Г — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом **№3**,

Д — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом **№4**,

Е, Є — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом **№5**,

Ж — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом **№6**

З — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом **№7**,

І, Й — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом **№8**,

К — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом **№9**

Л — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом №10,

М — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом №11,

Н — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом №12,

О — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом №13,

П — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом №14,

Р — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом №15,

С — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом №16,

Т, У — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом №17,

Ф, Х, Ц — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом №18,

Ч, Ш — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом №19

Щ, Ю, Я — виконують курсову роботу з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного права» за варіантом №20

2. Теми курсових робіт

№ з/п	Назва теми
1.	Загально-теоретичні проблеми цивільного права України.
2.	Проблематика предмету цивільного права.
3.	Проблеми джерел цивільного права.
4.	Проблематика правового становища фізичної особи як суб'єкта цивільних відносин.
5.	Проблеми правового становища фізичної особи-підприємця.
6.	Проблематика конструкції «юридичної особи».
7.	Публічно-правові утворення як учасники цивільних відносин.
8.	Об'єкти цивільних прав та об'єкти цивільних правовідносин.
9.	Проблематика правочинів у цивільному праві.
10.	Проблемні питання строків у цивільному праві.
11.	Проблемні питання представництва у цивільному праві.
12.	Вчення про особисті немайнові права.
13.	Особисті немайнові права юридичної особи.
14.	Проблемні питання вчень про речове право.
15.	Проблематика захисту права власності.
16.	Проблематика теоретичних питань у сфері інтелектуальної, творчої

	діяльності.
17.	Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності: проблемні питання.
18.	Теоретичні підходи до класифікації зобов'язань.
19.	Теоретичні конструкції цивільно-правової відповідальності.
20.	Проблемні питання договірних відносин.

3. Рекомендації щодо змісту курсових робіт за темами

Тема № 1: Загально-теоретичні проблеми цивільного права України

Орієнтовний план:

1. Проблема дуалізму приватного права України та співвідношення цивільного права з господарським.
2. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин, його особливості.
3. Традиційні та сучасні погляди на функції цивільного права.

Методичні вказівки: під час вивчення положень цієї теми основну увагу потрібно звернути на місце цивільного права в системі права України. При цьому здобувач відповідного рівня вищої освіти має чітко висловитися з приводу співвідношення цивільного права з господарським.

Для більш глибокого розуміння загально-теоретичних проблем цивільного права України варто вивчити питання методу цивільно-правового регулювання суспільних відносин та звернути увагу на його особливості, що надасть можливість відмежувати цивільне право від інших галузей права.

Вартує уваги й третє питання – присвячене функціям цивільного права, які вважають також одним із знаменників, що дозволяють відмежувати цивільне право з-поміж інших галузей права. При цьому автор курсової роботи має не просто описати функції цивільного права, але й чітко окреслити загальновизнані підходи та суперечливі наукові думки щодо їх переліку та характеристики.

Рекомендований перелік літератури до теми № 1:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

5. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

6. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 1: Загальні положення/ за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Колісник А. А., 2010. 320 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.

2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

3. Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 7 квітня 2008 р. № 01-8/211. URL: <http://vgsu.arbitr.gov.ua/news/group/6/14>

4. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 р. №13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08#Text>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>

2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 2. Проблематика предмету цивільного права.

Орієнтовний план:

1. Предмет цивільного права та його роль у розмежуванні галузей права.
2. Теорії та підходи до визначення предмету цивільного права.
3. Сучасні (новітні) теорії предмету цивільного права.

Методичні вказівки: під час з'ясування предмету цивільного права за основу варто взяти ст.1 Цивільного кодексу України та провести аналіз повноти закріплення в ній всіх відносин, що можуть складати предмет цивільного права.

Друге питання, передбачає потребу у з'ясуванні теоретичних підходів, які були висловлені дореволюційними вченими-цивілістами та представниками радянської школи цивільного права щодо визначення предмету цивільного права.

Розгляд третього питання зумовлює необхідність в окресленні новітніх

підходів, які мають місце на сучасному етапі розвитку цивілістичної думки в Україні.

Рекомендований перелік літератури до теми № 2:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
5. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
6. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 1: Загальні положення/ за ред. проф. І. В. Спасиво-Фатєєвої. Харків: ФО-П Колісник А. А., 2010. 320 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.
3. Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 7 квітня 2008 р. № 01-8/211. URL: <http://vgsu.arbitr.gov.ua/news/group/6/14>
5. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 р. №13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08#Text>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 3. Проблеми джерел цивільного права.

Орієнтовний план:

1. Цивільне право та цивільне законодавство.
2. Акти цивільного законодавства, їх система. Співвідношення загального і спеціального законодавства.
3. Договір як регулятор цивільних відносин.
4. Правове значення судової практики та роз'яснень вищих судових інстанцій.

Методичні вказівки: під час вивчення положень теми слід звернути увагу на питання, пов'язані з співвідношенням таких понять як «цивільне право» та «цивільне законодавство» та їх змістовне навантаження.

Особливої уваги заслуговує питання про систему актів цивільного законодавства та принципи її побудови. При цьому автор має звернути увагу на співвідношення нормативних актів загального та спеціального законодавства.

З питанням «Договір як регулятор цивільних відносин» пов'язана потреба у з'ясуванні місця цивільного договору серед джерел цивільного права та його характеристики як одного з них.

Питання, пов'язане за з'ясуванням правового значення судової практики та роз'яснень вищих судових інстанцій, викликає потребу у розгляді ряду рішень судових інстанцій та їх впливу на правозастосовну діяльність в рамках цивільно-правових зв'язків.

Рекомендований перелік літератури до теми № 3:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Про акціонерні товариства: Закон України від 27 липня 2022 року № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
6. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22 листопада 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 1 липня 2004 р. № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
8. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18 листопада 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-15#Text>

9. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

10. Про ратифікацію Конвенції про правову допомогу і відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах : Закон України від 10 листопада 1994 р. №240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/94-%D0%B2%D1%80#Text>

11. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

12. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

13. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 1: Загальні положення/ за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Колісник А. А., 2010. 320 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.

2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

3. Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 7 квітня 2008 р. № 01-8/211. URL: <http://vgsu.arbitr.gov.ua/news/group/6/14>

4. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 р. № 4 (із змінами). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/card/v0004700-95>

5. Про судову практику про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1. URL: <http://www.scourt.gov.ua/>

6. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними: постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 9 URL: <http://www.rada.gov.ua>.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>

2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 4. Проблематика правового становища фізичної особи як суб'єкта цивільних відносин.

Орієнтовний план:

1. Суб'єкти цивільного права та учасники цивільних правовідносин.
2. Співвідношення правоздатності та суб'єктивних прав фізичних осіб.
3. Проблема індивідуалізації фізичної особи.
4. Цивільна дієздатність фізичних осіб, зміст та її види.

Методичні вказівки: під час вивчення положень теми слід звернути увагу на співвідношення категорій «суб'єкти цивільного права» та «учасники цивільних правовідносин», а також понять «правоздатність фізичної особи» та «суб'єктивні права фізичної особи».

Крім того, варто звернути увагу на питання, пов'язане з проблематикою індивідуалізації фізичної особи та окремого виділення ознак, що дозволяють індивідуалізувати фізичну особу як учасника цивільних правових зв'язків.

Особливої уваги заслуговує розкриття питання про цивільну дієздатність фізичних осіб, в якому крім вказаного варто приділити увагу змісту та видам цивільної дієздатності фізичних осіб.

Рекомендований перелік літератури до теми № 4:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Конвенція ООН про права дитини, прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
3. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України від 1 липня 2010 р. № 2398-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>
6. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
7. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
8. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
9. Стефанчук М. О. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб та особливості її здійснення : монографія. Київ : Арттек, 2020. 479 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.
3. Про судову практику про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1. URL: <http://www.scourt.gov.ua/>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 5. Проблеми правового становища фізичної особи-підприємця.

Орієнтовний план:

1. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності.
2. Правове становище фізичної особи-підприємця.
3. Особливості банкрутства фізичної особи-підприємця.

Методичні вказівки: під час вивчення цієї теми перш за все необхідно приділити увагу правовому статусу фізичної особи, яка виявила бажання стати підприємцем під час здійснення нею права на заняття підприємницькою діяльністю, закріпленого ст. 41 Конституції України. Специфіку правового становища фізичної особи-підприємця зумовлює не лише порядок здійснення нею підприємницької діяльності, але й припинення відповідного виду діяльності, що у низці випадків зумовлюється визнанням її неплатоспроможною (банкрутом).

Рекомендований перелік літератури до теми № 5:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
4. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

5. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 6. Проблематика конструкції «юридичної особи».

Орієнтовний план:

1. Теорії юридичної особи.
2. Проблематика визначення ознак юридичної особи.
3. Цивільна правосуб'єктність юридичної особи.
4. Проблема систематизації юридичних осіб.

Методичні вказівки: при вивченні положень даної теми необхідно вивчити теорії юридичних осіб, запропоновані цивілістичною наукою та окреслити їх недоліки та переваги.

Крім того, друге питання вимагає з'ясувати ознаки юридичних осіб, а також проблематику у їх тлумаченні.

Особливої уваги заслуговує питання цивільної правосуб'єктності юридичної особи у контексті вивчення загальної або спеціальної її правоздатності.

Варто звернути увагу також на систематизацію юридичних осіб. При цьому автор має чітко визначитися з критерієм поділу, який буде взято за основу під час відповідної систематизації.

Рекомендований перелік літератури до теми № 6:

Основна

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про акціонерні товариства: Закон України від 27 липня 2022 року № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>

3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.

2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

3. Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 7 квітня 2008 р. № 01-8/211. URL: <http://vgsu.arbitr.gov.ua/news/group/6/14>

4. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 р. №13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08#Text>

5. Про судову практику про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1. URL: <http://www.scourt.gov.ua/>

6. Про судову практику про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1. URL: <http://www.scourt.gov.ua/>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>

2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 7. Публічно-правові утворення як учасники цивільних відносин.

Орієнтовний план:

1. Правове становище публічно-правових утворень як учасників цивільних відносин.

2. Держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади як учасники цивільних правовідносин.

3. Цивільна правосуб'єктність держави.

Методичні вказівки: під час вивчення теми, пов'язаної з встановленням правового становища публічно-правових утворень як учасників цивільних відносин, варто звернути увагу на визначення кола таких суб'єктів, а також провести аналіз нормативно-правового масиву.

Рекомендований перелік літератури до теми № 7:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
5. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 1: Загальні положення/ за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Колісник А. А., 2010. 320 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.
3. Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 7 квітня 2008 р. № 01-8/211. URL: <http://vgsu.arbitr.gov.ua/news/group/6/14>
4. Про судову практику про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1. URL: <http://www.scourt.gov.ua/>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 8. Об'єкти цивільних прав та об'єкти цивільних правовідносин.

Орієнтовний план:

1. Поняття об'єкту цивільних прав та об'єкту цивільних правовідносин.
2. Оборотоzdатність об'єктів цивільних прав.
3. Проблемні питання окремих об'єктів цивільних прав.

Методичні вказівки: під час вивчення питань, пов'язаних із вивченням об'єктів цивільних прав та об'єктів цивільних правовідносин. Варто звернути увагу на норми ЦК України та підходи цивілістичної доктрини щодо окресленої проблематики. Окремої уваги заслуговує питання про оборотоzdатність об'єктів цивільних прав, оскільки чинне законодавство не дає відповіді на питання про перелік об'єктів, які здатні до цивільного обороту.

Під час висвітлення третього питання автору варто взяти за основу один чи декілька об'єктів цивільних прав та провести аналіз проблемних питань щодо їх характеристики та здатності до обороту (за умови що чинне законодавство та правова доктрина не дають відповіді на це питання).

Рекомендований перелік літератури до теми № 8:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
5. Цивільний кодекс України: наук.-практ. комент. (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєва. Харків: ФО-П Колісник А. А., 2010. 768 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.
3. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 р. №13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08#Text>

4. Сліпченко С. О. Особості немайнові правовідносини щодо обороноздатних об'єктів: монографія. Харків: Діса плюс, 2013. 552 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 9. Проблематика правочинів у цивільному праві.

Орієнтовний план:

1. Проблеми класифікації правочинів та її співвідношення з класифікацією зобов'язань.
2. Правовий режим електронного правочину.
3. Недійсність правочину: поняття, правова природа.

Методичні вказівки: під час вивчення даної теми, необхідно навести існуючі проблемні питання класифікації правочинів, а також здійснити її співвідношення з класифікацією зобов'язань.

Друге питання зумовлює потребу у проведенні аналізу поняття, змісту, порядку укладення та виконання електронного правочину, а також особливостей та проблематики, що мають місце порівняно з укладенням правочину у звичайному порядку.

Під час вивчення третього питання варто дати поняття та охарактеризувати правочини, що мають ознаки недійсних.

Рекомендований перелік літератури до теми № 9:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 1 липня 2004 р. № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
4. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затв. наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. №296/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>
5. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

6. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

7. Цивільний кодекс України: наук.-практ. комент. (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєва. Харків: ФО-П Колісник А. А., 2010. 768 с

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.

2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

3. Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 7 квітня 2008 р. № 01-8/211. URL: <http://vgsu.arbitr.gov.ua/news/group/6/14>

4. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними: постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 9 URL: <http://www.rada.gov.ua>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>

2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 10. Проблемні питання строків у цивільному праві.

Орієнтовний план:

1. Поняття та правова природа строків у цивільному праві.
2. Проблемні питання визначення та обчислення строків у цивільному праві.
3. Проблемні питання застосування позовної давності у цивільному праві.

Методичні вказівки: під час вивчення теми необхідно звернути увагу на поняття та правову природу строків у цивільному праві, а також охарактеризувати їх. Особливої уваги заслуговує проблематика визначення та обчислення строків у цивільному праві, що спонукає до проведення аналізу співвідношення понять «визначення» та «обчислення». Окремими рядком постають проблемні питання застосування позовної давності у цивільному праві. Під час вивчення всіх питань варто звернути уваги не лише на положення чинного законодавства, але й на

основні доктринальні підходи, що мають місце у цивілістиці України.

Рекомендований перелік літератури до теми № 10:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
5. Цивільний кодекс України: наук.-практ. комент. (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєва. Харків: ФО-П Колісник А. А., 2010. 768 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кірюк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 11. Проблемні питання представництва у цивільному праві.

Орієнтовний план:

1. Поняття та види представництва у цивільному праві.
2. Представництво прав та інтересів юридичної особи: проблемні питання.
3. Розмежування дій представника від дій інших осіб у цивільному праві.

Методичні вказівки: під час вивчення теми, перш за все необхідно з'ясувати загальні положення про представництво у цивільному праві, встановити його особливості та специфіку. Особливої уваги при цьому заслуговує представництво

прав та інтересів юридичної особи, що зумовлюється відповідними діями органів юридичної особи через які вона набуває цивільні права та обов'язки. Крім того. Атвору необхідно провести чітке відмежування дій, які вчиняє представник від імені фізичної чи юридичної особи, від дій, що вчиняються третіми (іншими) особами у цивільному праві.

Рекомендований перелік літератури до теми № 11:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Про акціонерні товариства: Закон України від 27 липня 2022 року № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
5. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
6. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
7. Цивільний кодекс України: наук.-практ. комент. (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєва. Харків: ФО-П Колісник А. А., 2010. 768 с.
8. Цюра В. В. Теоретичні питання інституту представництва в цивільному праві України: монографія. Київ: ФОП Мельник А. А., 2016. 492 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 12. Вчення про особисті немайнові права.

Орієнтовний план:

1. Сучасні теорії визначення поняття та видів особистих немайнових прав.
2. Захист порушених особистих немайнових прав фізичної особи.
3. Відшкодування моральної шкоди як спосіб захисту особистих немайнових прав фізичної особи.

Методичні вказівки: під час вивчення положень цієї теми основну увагу необхідно звернути на сучасні теорії визначення поняття та видів особистих немайнових прав, охарактеризувати їх, а також висловити власну думку. Особливо доцільно зосередитися на питанні про захист порушених особистих немайнових прав фізичної особи, що зумовлюється Європейськими цінностями людини та повагою до її честі та гідності. Крім того, варто проаналізувати проблемні аспекти відшкодування моральної шкоди як способу захисту особистих немайнових прав фізичної особи.

Рекомендований перелік літератури до теми № 12:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
5. Про ратифікацію Конвенції про правову допомогу і відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах : Закон України від 10 листопада 1994 р. №240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/94-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
7. Красицька Л. В. Проблеми здійснення та захисту особистих та майнових прав батьків і дітей: монографія. Київ: Ліра-К, 2014. 628 с.
8. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
9. Синегубов О. В. Здійснення особистих немайнових прав малолітніх та неповнолітніх осіб: монографія. Харків: Золота миля, 2015. 528 с.
10. Сліпченко С. О. Особисті немайнові правовідносини щодо обороноздатних об'єктів: монографія. Харків: Діса плюс, 2013. 552 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.
3. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 р. № 4 (із змінами). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/card/v0004700-95>
4. Про судову практику про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1. URL: <http://www.scourt.gov.ua/>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 13. Особисті немайнові права юридичної особи.

Орієнтовний план:

1. Загальні вчення про особисті немайнові права юридичної особи.
2. Проблемні питання захисту права на недоторканність ділової репутації юридичної особи.
3. Проблемні питання компенсації моральної шкоди юридичній особі.

Методичні вказівки: під час вивчення положень цієї теми основну увагу необхідно звернути на загальні вчення про особисті немайнові права юридичної особи та їх характеристику. Особливо важливо зупинитися на аналізі проблемних питань захисту права на недоторканність ділової репутації юридичної особи у контексті існуючої судової практики. Крім того варто конкретизувати авторську позицію щодо проблемних питань компенсації моральної шкоди юридичній особі.

Рекомендований перелік літератури до теми № 13:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

4. Про ратифікацію Конвенції про правову допомогу і відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах : Закон України від 10 листопада 1994 р. №240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/94-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

6. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

7. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 3: Юридична особа / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: Страйд, 2009. 736 с.

Допоміжна

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.

2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

3. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 р. № 4 (із змінами). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/card/v0004700-95>

4. Про судову практику про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1. URL: <http://www.scourt.gov.ua/>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>

2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 14. Проблемні питання вчень про речове право.

Орієнтовний план:

1. Поняття та ознаки речового права.
2. Теоретичні конструкції власності та права власності.
3. Проблематика визначення видів права власності.

Методичні вказівки: під час вивчення положень цієї теми основну увагу необхідно звернути на загальні питання про речове право та невирішену

проблематику в правозастосовній та судовій практиці. Детальному аналізу варто піддати питання, пов'язані з поняття та ознаками речового права, теоретичними конструкціями власності та права власності. Окремо варто виділити проблематику визначення видів права власності та їх характеристики, де автор має описати існуючі нині проблеми та взяти один із видів права власності, виділення якого є дискусійним, та здійснити його правову характеристику.

Рекомендований перелік літератури до теми № 14:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 1 липня 2004 р. № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
4. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18 листопада 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-15#Text>
5. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
6. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
7. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 5: Право власності та інші речові права / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Лисняк Л. С., 2011. 624 с.
8. Харченко Г. Г. Речові права: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 432 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 15. Проблематика захисту права власності.

Орієнтовний план:

1. Речово-правові способи захисту права власності.
2. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності.
3. Визнання необґрунтованими активів та їх витребування.

Методичні вказівки: під час вивчення положень цієї теми основну увагу необхідно звернути на способи захисту права власності та механізм їх застосування. Відповідна тематика не повинна мати описовий характер. Під час підготовки та написання курсової роботи автор має чітко встановити існуючі проблемні аспекти щодо застосування речово-правових, зобов'язально-правових та інших способів захисту права власності. Крім того, доцільно визначити, які активи є необґрунтованими та окреслити процедуру їх витребування.

Рекомендований перелік літератури до теми № 15:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
4. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22 листопада 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18 листопада 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-15#Text>
6. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
7. Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду : коментарі науковців / О. П. Печений, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за заг. ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 496 с.
8. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
9. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій,

Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 5: Право власності та інші речові права / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Лисняк Л. С., 2011. 624 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.
3. Харченко Г. Г. Речові права: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 432 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 16. Проблематика теоретичних питань у сфері інтелектуальної, творчої діяльності.

Орієнтовний план:

1. Система права інтелектуальної власності.
2. Основні інститути права інтелектуальної власності (фактологічна, реєстраційна система та фактична монополія).
3. Теорії походження права інтелектуальної власності.
4. Співвідношення права власності та права інтелектуальної власності: спільні риси та відмінні ознаки.

Методичні вказівки: вивчаючи цю тему, необхідно з'ясувати побудову системи права інтелектуальної власності. При цьому варто звернути увагу на основні інститути права інтелектуальної власності та яку роль вони відіграють під час систематизації права інтелектуальної власності. Авторів варто чітко означити існуючі нині теорії походження права інтелектуальної власності, описати їх основні положення та з кожної теорії надати власний її аналіз.

Окремої уваги заслуговує питання співвідношення права власності та права інтелектуальної власності, в якому авторів слід чітко визначити спільні риси та відмінні ознаки між вказаними поняттями та надати їх правову характеристику.

Рекомендований перелік літератури до теми № 16:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
5. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 6: Право інтелектуальної власності / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Лисняк Л. С., 2011. 592 с.
6. Якубівський І. Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2018. 522 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 17. Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності: проблемні питання.

Орієнтовний план:

1. Проблематика визначення правового становища суб'єктів права інтелектуальної власності.
2. Відмінності об'єкта права власності від результатів інтелектуальної, творчої діяльності.
3. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності.

Методичні вказівки: вивчаючи цю тему необхідно визначити правове становище суб'єктів права інтелектуальної власності, в тому числі обов'язково охарактеризувати проблемні аспекти щодо визначення прав та обов'язків окремих категорій учасників відносин інтелектуальної власності. Авторів варто провести відмежування об'єкта права власності від результатів інтелектуальної, творчої діяльності та вказати їх спільні та відмінні риси. Проблематика третього питання полягає у визначенні кола особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності і проведенні критичного аналізу позицій науковців висловлених в юридичній літературі з цього питання.

Рекомендований перелік літератури до теми № 17:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
5. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 6: Право інтелектуальної власності / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Лисняк Л. С., 2011. 592 с.
6. Якубівський І. Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2018. 522 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 18. Теоретичні підходи до класифікації зобов'язань.

Орієнтовний план:

1. Проблемні питання класифікації зобов'язань.
2. Проблемні питання застосування видів забезпечення виконання зобов'язань.
3. Грошові зобов'язання: поняття, правові наслідки порушення.

Методичні вказівки: розглядаючи питання класифікації зобов'язань варто звернути увагу не лише на положення ЦК України, але й на правову доктрину. При цьому авторів варто критично віднестися до існуючих наукових позицій з цього питання та вказати на суперечності між ними.

Щодо другого питання, то варто детально проаналізувати проблемні питання застосування видів забезпечення виконання зобов'язань, які передбачені чинним законодавством та ті, що пропонуються до застосування у юридичній літературі.

Третє питання зумовлює потребу у проведенні дослідження та аналізу поняття та правових наслідків порушення грошових зобов'язань.

Рекомендований перелік літератури до теми № 18:

Основна

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22 листопада 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 1 липня 2004 р. № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
4. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18 листопада 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-15#Text>
5. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 420 с.
6. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
7. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 7: Загальні положення про зобов'язання та договір / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Лисняк Л. С., 2012. 736 с.

8. Оновлення договірною регулювання приватноправових відносин в Україні : монографія / за заг. ред. А. Б. Гриняка, О. О. Кота, М. Д. Пленюк. Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 488 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.

2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

3. Пленюк М. Д. Підстави виникнення зобов'язальних правовідносин в механізмі правового регулювання: монографія / М. Д. Пленюк. Київ: НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2016. 356 с.

4. Про деякі питання практики застосування законодавства про відповідальність за порушення грошових зобов'язань: постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17 грудня 2013 р. №14. URL: http://vgsu.arbitr.gov.ua/files/pages/ppVGSU_17122013_014.pdf

5. Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин: постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30 березня 2012 р. № 5. URL: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_za_2012_rik.html

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>

2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 19. Теоретичні конструкції цивільно-правової відповідальності.

Орієнтовний план:

1. Проблематика тлумачення цивільно-правової відповідальності (теорії цивільно-правової відповідальності).
2. Функції цивільно-правової відповідальності.
3. Проблемні питання звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Методичні вказівки: розглядаючи питання проблематики тлумачення цивільно-правової відповідальності варто основний акцент зробити на існуючі нині теорії розуміння правової природи цивільно-правової відповідальності та провести їх детальний аналіз. Друге питання передбачає аналіз автором функцій цивільно-

правової відповідальності та критику існуючих нині підходів до видової гами та тлумачення відповідних функцій.

Окремої уваги заслуговує питання проблематики звільнення фізичних та юридичних осіб від цивільно-правової відповідальності, де авторів варто проаналізувати підстави та наслідки відповідного звільнення.

Рекомендований перелік літератури до теми № 19:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22 листопада 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 420 с.
5. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

Додаткова

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.
3. Проблеми правової відповідальності: монографія / Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, Л. М. Баранова та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Харків: Право, 2014. 348 с.
4. Про деякі питання практики застосування законодавства про відповідальність за порушення грошових зобов'язань: постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17 грудня 2013 р. №14. URL: http://vgsu.arbitr.gov.ua/files/pages/ppVGSU_17122013_014.pdf

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Тема № 20. Проблемні питання договірних відносин.

Орієнтовний план:

1. Проблемні питання укладення, виконання, зміни та розірвання договору.
2. Проблемні питання визнання договору неукладеним.
3. Попередній та публічний договори у цивільному праві.

Методичні вказівки: незважаючи на те, що чинне законодавство України передбачає чіткий механізм укладення, виконання, зміни та розірвання договору, правозастосовна практика налічує значну кількість судових спорів з приводу порушення прав суб'єктів цивільного права в рамках відповідних відносин. Отже, автору варто провести детальний аналіз проблемних питань укладення, виконання, зміни та розірвання договору. Крім того, варто чітко визначити проблемні питання визнання договору неукладеним та проаналізувати їх. Одним з питань, що не мають однозначної відповіді в правовій літературі щодо їх характеристики та природи є попередній та публічний договори, які авторові необхідно проаналізувати та вказати на існуючі у цивільному праві проблеми з цього питання.

Рекомендований перелік літератури до теми № 20:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>
4. Про ратифікацію Конвенції про правову допомогу і відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах : Закон України від 10 листопада 1994 р. №240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/94-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 420 с.
6. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
7. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 7: Загальні положення про зобов'язання та договір / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Лисняк Л. С., 2012. 736 с.
8. Оновлення договірного регулювання приватноправових відносин в Україні : монографія / за заг. ред. А. Б. Гриняка, О. О. Кота, М. Д. Пленюк. Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 488 с.

Допоміжна

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.
3. Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 7 квітня 2008 р. № 01-8/211. URL: <http://vgsu.arbitr.gov.ua/news/group/6/14>
4. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 8: Договори про передачу майна у власність та користування / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Лисняк Л. С., 2013. 672 с.
5. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 10: Кредитні та розрахункові зобов'язання. Договір комерційної концесії. Договір про спільну діяльність / І. В. Спасибо-Фатєєва, В. І. Крат, О. П. Печений та ін.; за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: Право, 2015. 496 с.
6. Пленюк М. Д. Підстави виникнення зобов'язальних правовідносин в механізмі правового регулювання: монографія / М. Д. Пленюк. Київ: НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2016. 356 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>